

Høringssvar Kvinneaktivistene Oslo

«Høring - Ny barnelov - Likestilt foreldreskap og felles omsorg for barn etter samlivsbrudd»

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-ny-barnelov-likestilt-foreldreskap-og-felles-omsorg-for-barn-etter-samlivsbrudd/id3045729/>

Forslag til endringer i barneloven:

Tilbakeslag for barns trygghet og kvinners rettigheter i Norge

Kvinneaktivistene Oslo vil med dette kommentere viktige punkter i høringsnotatet.

Oppsummering:

- Dette er ikke et forslag til barnets beste.
- Vi mener at forslaget forsøker å gjøre barneloven til et abstrakt likestillingstiltak og gjør nettopp det NOUen advarte mot i 2020, nemlig å sette et mål om delt foreldreskap over barnets beste.
- I sin iver over å likestille foreldrene i en virkelighet med ulik makt, er forslaget om delt foreldrefullmakt ved samlivsbrudd konfliktskapende og vil svekke kvinners og barns stilling.
- Vi er sterkt kritiske til forslag som i praksis styrker menn/fedres i alle konfliktsituasjoner, også der hvor menns vold mot kvinner og barn er involvert.
- Forslaget foreslår ukritisk å fjerne ordet kvinne fra Barneloven også fra den genuint kvinnelige erfaringen det er å føde. Dette er en ren kansellering av kvinners erfaring og virkelighet, det er kvinnefiendtlig og helt unødvendig.

Kritikk av prosessen

Vi vil først påpeke at dette utkastet til endringer i barneloven inneholder en rekke forslag som er blitt sterkt kritisert og diskutert i offentligheten primært som del av Mannsutvalgets rapport og som Kultur- og likestillingsdepartementet har sendt på høring med frist 16.september. Samtidig foreslår Barne- og familiedepartementet allerede nå å innføre flere av de omdiskuterte forslagene (som for eksempel en ny hovedregel om delt foreldrefullmakt ved samlivsbrudd), med høringsfrist 8.september. Vi synes alt dette er mildt sagt rotete. Om dette er tilsiktet eller en tilfeldighet, så er hele prosessen svært uheldig. Det hjelper heller ikke at forslaget som nå er sendt på høring, inneholder forslag til endringer av et forslag som ikke er vedtatt.

Forslaget ble i tillegg sendt ut rett før ferien (18.juni) med en frist rett etter ferien (8. september), og det inneholder betydelige forskjeller fra NOUen som var på høring i 2021. En så kort høringsfrist over sommerferien, er svært vanskelig å forholde seg til, og oppleves av sivilsamfunnet som et forsøk på å banke igjennom endringer uten egentlig debatt. Høringsrunder må ikke utvikle seg til å bli en proforma-forestilling, noe man må krysse av for å ha gjennomført, men som i realiteten har liten eller ingen betydning.

Kjønnsnøytralitet og fjerning av ordet kvinne i forbindelse med hvem som er mor til barnet,

foreslås innført i NOUen fra 2020. Dette kommenteres ikke i det nye høringsnotatet av 2024.¹ I en omskrevet §7-2 foreslås det her helt ukritisk å skrive «den som fødte barnet»² istedenfor «kvinna som fødte barnet». Det var flere kritiske bemerkninger til å fjerne ordet kvinne fra barneloven under den forrige høringen i 2021, blant annet fra oss i Kvinneaktivistene Oslo, men også fra Kvinnegruppa Ottar, Nyfeministene, LO Norge, for bare å nevne noen. Det er svært betenkelig at dette spørsmålet nå bare glir inn som forslag uten diskusjon og svar på de mange motforestillingene. Vi viser til våre utdypende kommentarer i dette høringssvaret, men også til vårt eget og andres tidligere høringsvar fra 2021.³

Delt foreldrefullmakt etter skilsmisse uten voldsanalyse

Kvinneaktivistene Oslo er sterkt kritisk til den nye foreldrefullmakten som foreslås i ny barnelov. Foreldre som flytter fra hverandre foreslås heretter som hovedregel å ha samme beslutningsmyndighet over barnet. Denne beslutningsmyndigheten kalles «foreldrefullmakt». For å motvirke såkalt «samværshindring» (les kvinner som «hindrer» menn i samvær) får domstolen i tillegg en plikt til å treffe en foreløpig avgjørelse i samværshindringssaker – hvis en part (les mannen) krever det. Det kjønnsnøytrale språket usynliggjør hvem og hva den foreslåtte lovteksten dreier seg om og at det nye forslaget får konsekvenser inn i en virkelighet med maktforskjeller mellom kvinner og menn og hvor menns voldsutøvelse ofte er del av konfliktsituasjonen.

Vold eksisterer i private relasjoner, og det er kvinner og barn som primært rammes. Alle vet vi selvfølgelig at ikke alle menn er voldelige. Men forekomsten av menns vold mot kvinner er likevel så høy, at det ikke kan skyves under teppet. Det er et strukturelt samfunnsproblem. Og det vi kan si med sikkerhet, er at de kvinnene som forsøker å få seg selv og barn ut av voldelige forhold, vil dersom disse endringene skulle bli vedtatt, slite enda mer enn i dag. Lovforslaget tar ikke voldssituasjonen i hjemmene på alvor og analyserer ikke effekten som lovforslaget får inn i en virkelighet hvor vold i private relasjoner både er høyst reelle og «kjønnet»: Maktforskjellene mellom menn og kvinner gjør at det er kvinner – og barn (direkte eller indirekte) som i altoverveiende grad utsettes for privat vold fra menn innenfor husets fire vegger.

De aller fleste foreldre samarbeider godt om barna etter en skilsmisse. Dette er hovedregelen. Både mor og far ønsker det beste for barna, og samarbeider for å få dette til. Det nye forslag til ny barnelov gir derimot **mer makt til menn/fedre idet de står i en konfliktsituasjon med kvinner/mødre**. I og med at mange harde konflikter involverer eller springer ut fra vold, gir forslaget dermed voldelige menn enda større makt over kvinnen og barna.

Det kan tilsynelatende høres fornuftig ut at man ikke kan «lage regler for fordeling av samvær på en grunntanke om at menn slår».⁴ Men da hopper man bukk over eksistensen av menns vold mot kvinner, og effekten dette kan få nettopp i en skilsmissesituasjon. En lovtekst som utformes uten

---

¹ «Forslag til endringer i barneloven mv. – Likestilt foreldreskap og felles omsorg for barn etter samlivsbrudd,

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f750f142b1a9473fba4a89c0777ec1d4/horingsnotat-ny-barnelov-likestilt-foreldreskap-og-felles-omsorg-for-barn-etter-samlivsbrudd.pdf>

² Samme sted, «Forslag til lov om endringer i barneloven mv.» s.111

³ Kvinneaktivistene Oslo: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2020-14-ny-barnelov/id2828101/?uid=f25fc8da-a38e-42e8-933d-62b134d4109e>

⁴ Claus Jervell, ledet regjeringens mannsutvalg, <https://klassekampen.no/artikkel/2024-06-26/frykter-for-modrene>

å ta hensyn til voldselementet og virkeligheten, mener vi ikke lover godt for hverken kvinner eller barn.

Hvordan departementet kan mene at det er til barnets beste å ha tvungent samvær med en mann som har slått eller slår moren, kanskje barnet også, er ufattelig. Hvordan departementet kan foreslå radikale lovendringer uten å analysere voldssituasjonen i familien og virkningene endringene vil få i konfliktsituasjoner, er direkte uansvarlig.

Det er riktig at ikke absolutt alle skilsmisser hvor konfliktnivået er høyt, involverer voldelige menn. Men mange konflikter gjør det. Så mange at det blir uansvarlig ikke å forholde seg til det som lovgiver. Som voldsforsker professor Margunn Bjørnholt sier, er det feil å tro at vold er del av bildet utelukkende i et fåtall av sakene som havner i retten. «Det er vold i en betydelig andel av sakene i lagmannsretten. Vi har ikke gode tall fra tingrettene i Norge. Men, en gjennomgang av samtlige tingrettsdommer i Sverige over en tre måneders periode, fant at det var vold i et klart flertall av foreldretvistsaker som havnet i retten, sier Bjørnholt».⁵

Det er lite trolig at situasjonen er annerledes i Norge.⁶

Barneloven skal ikke være abstrakt likestillingspolitikk

Kvinneaktivistene mener at barneloven ikke skal være et instrument for en abstrakt likestillingspolitikk, eller del av en overfladisk forståelse av at «nå er det mennenes tur» som usynliggjør den fortsatt utbredte undertrykkelsen av kvinner. De nye endringene i barneloven ser dessverre ut til å være påvirket av slike eksterne hensyn og ideologiske ståsteder og ikke av barnets beste.

En analyse av teksten viser at det har skjedd noe i årene som har gått siden 2020 da den opprinnelige NOU kom og til høringsnotatet fra 2024:

I NOUen fra 2020 som het «Ny barnelov. Til barnets beste» mente utvalget at barnets beste alltid skulle fremmes og være retningsgivende:

«Utvalget har særskilt vurdert om loven bør gi uttrykk for prinsippet om likestilt foreldreskap. Barnets beste skal være den overordnede rettesnoren for handlinger og avgjørelser etter loven, og **det er dermed unaturlig at likestilt foreldreskap løftes opp som et annet grunnleggende hensyn**. Prinsippet om likestilt foreldreskap ivaretas derfor av de konkrete bestemmelsene i loven heller enn å være en rettesnor for vurderinger i saker etter loven».⁷ (vår utheving).

Utvalget tok også sterk avstand fra at et ønske om å likestille foreldrene skulle være utslagsgivende for hvordan domstolen tok sine avgjørelser.

«Det vil etter utvalgets syn aldri være rom for at en dommer kan treffe en avgjørelse som først og fremst bygger på ønsket om å likestille foreldrene. En annen sak er at det i en barnets beste-vurdering svært ofte vil vise seg at det er til barnets beste å opprettholde kontakten med begge foreldre. I noen tilfeller er det imidlertid ikke til barnets beste å ha foreldre som er likestilt i sine

---

⁵ Samme sted

⁶ Etter at vi skrev dette, ser vi at Oslo Tingrett 2.september har sendt inn et viktig høringsinnspill som støtter denne konklusjonen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-ny-barnelov-likestilt-foreldreskap-og-felles-omsorg-for-barn-etter-samlivsbrudd/id3045729/?uid=ad49731b-03c7-457f-9302-da7b8f3e0882>

⁷ NOU:14 Ny barnelov. Til barnets beste.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/no/pdfs/nou20202020014000dddpdfs.pdf>, s.17

omsorgsoppgaver overfor dem.»⁸

Uten at det problematiseres foreslår nå departementet endringer i barnelov som betegnende nok sendes med et høringsnotat med undertittelen «Likestilt foreldreskap og felles omsorg for barn etter samlivsbrudd».

Barneloven skal nå med andre ord omgjøres til det den forrige NOUen fra 2020 advarte mot: Det likestillingspolitiske målet – likestilt foreldreskap – løftes opp som et grunnleggende hensyn i en lov som skal dreie seg om barnets beste. Da hjelper det ikke å slenge på noen forsikringer om at endringene som innføres er til «barnets beste».

Det likestillingspolitiske målet er å gi far mer samvær og relasjon til barnet, samtidig som man hopper bukk over at det nye lovforslaget i praksis gir far mer makt i skjerpede konfliktsituasjoner. Det styrker med andre ord far i konfliktsituasjoner med mor og det styrker ikke minst voldelige menn.

Fjerner ordet kvinne

Kvinneaktivistene Oslo er i 2024 som i 2021 sterkt kritisk til at forslaget til ny barnelov utradere ordet kvinne. NOUen fra 2020 foreslår å erstatte «Som mor til barnet skal reknast den kvinna som har fødd barnet» i § 2 med «Den som har født barnet, er mor til barnet». Vi viser til vår høringsuttalelse fra 2021 og anser denne som en integrert del av vårt hørings svar.

Vi vil i tillegg påpeke at denne radikale endringen ikke drøftes i høringsnotatet som ble sendt på høring 18.juni 2024, selv om det også her foreslås å bruke ordene «den som føder» istedenfor «kvinna som føder».⁹ Heller ikke i NOUen fra 2020, finner vi en begrunnelse for akkurat denne endringen. Det vi der finner, er en generell begrunnelse. Det står at «barnelovens terminologi bør være kjønnsnøytral, og at loven ikke lenger gjør bruk av ordene «mor», «far» og «medmor» og heller ikke bruker ordene «kvinne» og «mann».¹⁰ NOUen drøfter mor, far og medmor, og bruken av ordet «forelder», men ikke konsekvensene av å endre begrepene i et likestillingsperspektiv og heller ikke om det er ønskelig og praktisk gjennomførbart. Som LO Norge påpeker i sitt hørings svar i 2021 så vil utvalget «helst ikke vil bruke begreper som "kvinne", "mann", "mor", "far" eller "medmor", selv om det viser seg nødvendig i den konkrete lovutforming å skille mellom ulike foreldrebegreper og ha ulike regler, blant annet for morskap og farskap.»¹¹

Det NOUen fra 2020 overhodet ikke drøfter, er når det ukritisk foreslås å erstatte en genuin erfaring som utelukkende gjelder biologiske kvinner som å føde med et tingliggjort og fremmedgjørende begrep «den som føder». Dette er en endring som IKKE drøftes spesifikt.

Det er stor forskjell på å innføre kjønnsnøytrale termer som varamedlem istedenfor varamann, og det som barneloven foreslår, nemlig å avkjenne en genuin kvinnelig erfaringsvirkelighet som det er å føde. Det finnes ikke noe «den» som føder, det er alltid en kvinne.

---

⁸ samme sted s.78

⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/f750f142b1a9473fba4a89c0777ec1d4/horingsnotat-ny-barnelov-likestilt-foreldreskap-og-felles-omsorg-for-barn-etter-samlivsbrudd.pdf>, s.111, i en omskrevet §7-2 foreslås det her helt ukritisk å skrive «den som fødte barnet» istedenfor «kvinna som fødte barnet».

¹⁰ Samme sted, «9.1.4 Terminologi», s. 119-129

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2020-14-ny-barnelov/id2828101/?uid=77acc9d7-aa82-41c3-b59c-1389715c4fdd>

Dette forslaget skal tilsynelatende komme i møte de uhyre få biologiske kvinnene som har endret juridisk kjønn til mann og som føder barn i ettertid. Alle vet at transpersoner som har endret juridisk kjønn til mann, utelukkende kan bli gravid og føde i kraft av sitt fødselskjønn som biologisk kvinne. Denne lille gruppen mister ikke sin status og rettigheter som mor til barnet selv om de endrer juridisk kjønn. Lov om endring av juridisk kjønn inneholder allerede bestemmelser som sikrer disse transpersonenes rettigheter som mor. Endringen er helt unødvendig.

Forslaget om å fjerne ordet kvinne og «kvinna som har fødd» i barneloven, er dermed utelukkende et instrument for en livsfjern, abstrakt inkluderings- og likestillingspolitikk – som går på bekostning av alle kvinner. Forslaget om å erstatte ordet «kvinne» med «den», fratår ikke kvinnen som føder statusen som mor og rettighetene som følger av det. De negative effektene er på et annet plan. Det å fjerne ordet kvinne fra en genuint kvinnelig opplevelse, vil være et overtramp mot alle kvinner. Det er strukturell vold: Det vil kansellerer en viktig del av kvinners erfaringsverden, og er del av en tingliggjøring av det å bære frem barn og likestiller kvinnekroppen med en ting som føder.

Det drøftes heller ikke hvordan fjerningen av ordet kvinne fra selve det å føde, kolliderer med et annet mål som utvalget som leverte NOUen i 2020 fikk, nemlig «å bygge loven rundt ord og uttrykk som alle kan kjenne seg igjen i, og som tar hensyn til at barn i dag vokser opp i svært ulike familier».

Vi tror neppe at flertallet av kvinner vil kjenne seg igjen i «den som føder», og heller ikke at flertallet av menn tenker på denne fremmedgjørende måten når det er snakk om en genuint kvinnelig erfaring som fødsel.

8.september 2024

Kvinneaktivistene Oslo

kvinneaktivisteneoslo@gmail.com